

Op weg naar de winter en het volgende seizoen

Als het seizoen vergevorderd is, dan krijgt de leraar luxeproblemen en echte problemen: de volken die na de zwermtijd een goede doorstart maken, halen als het meezit een honingoverschot, maar de volken die niet willen doorstarten, moet hij opnieuw op gang helpen door een moeder in te voeren of door te verenigen, wat welbeschouwd op bijna hetzelfde neerkomt. Cursisten uitleggen hoe je in deze tijd van het jaar de honing uit de raten krijgt, is niet moeilijk. Maar nieuwe imkers volken leren 'lappen', zoals ze vroeger wel zeiden, dat is andere koek. Laten we het dus maar weer doodeenvoudig houden.

Het is een mooie dag in juni. De cursusleider heeft een eenvoudige opdracht gegeven, zou je zeggen: controleer of er broed in het volk zit, waaruit we vanzelf mogen afleiden dat er een leggende koningin aanwezig is – vijf weken eerder zijn er vegers gemaakt. Bij veel volken zal dat nauwelijks een probleem zijn, omdat er al gesloten broed in zit; dat is makkelijk te herkennen. Maar als er alleen eitjes en larfjes in zitten? Het is verbazend hoe slecht beginners dat zien!

Ergens bij een van uw kasten staan twee beginners te hannesen. De een houdt met holle rug een raampje omhoog en krijgt zo te zien al lamme armen. De collega-beginner staat met de neus bovenop het raampje. Soms een

andere pose aannemend, soms de rand van de kap wat verzettend, om maar tussen de bijen door tot op de celbodems te kunnen kijken, met de ogen samengeknepen, door een bril koekeloerend, of er juist overheen.

De lichaamstaal spreekt boekdelen: die zien duidelijk géén eitjes of larfjes, terwijl ze er waarschijnlijk gewoon zijn. Dan maar het raampje afslaan. Als het even kan, dan pakt u een iets donkerder raampje uit de kast, omdat de eitjes en de larfjes beter afsteken tegen een donkere achtergrond. Zelfs dán zien de cursisten soms niets! Neem anders een loep mee naar de stand. Het is van het grootste belang dat cursisten goed zien hoe een raampje eruit ziet van een volk dat in juni nét aan de leg is.

Voor beginners: wenken voor het hoogseizoen

Het zal u meevallen om een volk dat goed uit de winter komt te laten groeien tot het wil zwermen. Het zal u eveneens meevallen om in juni een klein volkje met een jonge koningin erin die net aan de leg is, klaar te stomen voor de winter. De bijen doen het helemaal zelf, zonder uw hulp; een beetje voeren volstaat al gauw. Maar de overgang naar een groter volk, dat is hondsmoeilijk en die overgang zal u nog heel wat hoofdbrekens gaan bezorgen als het allemaal even niet volgens het boekje verloopt.

Veel beginners worstelen met de vraag hoeveel volken ze erop na willen houden. Bij het antwoord op die vraag moet u erom denken dat het ene volk het andere niet is en dat er dingen misgaan. Als u bij aanvang van het seizoen beschikt over bijvoorbeeld drie volken, dan zult u zien dat het ene volk zich slecht ontwikkelt, dat u er bij het tweede volk te laat bij bent, waardoor het een zwerm verliest en dat er eigenlijk maar één volk is dat het een beetje naar verwachting doet. Als u op 15 april allerlei plannen had gemaakt, dan is daar op 15 mei volstrekt niets meer van over. Zo gaan die dingen.

Een paar vuistregels. Wees ten eerste geduldig. Ten tweede: liever weinig sterke volken, dan veel zwakke. In het tweede geval zult u namelijk geen honing oogsten en in het eerste geval wel. Vervolgens een belangrijk advies. Houdt u het goed in het achterhoofd alstublieft: ga telkens uit van de kwaliteit van de moeder. Het heeft bijvoorbeeld geen zin om twee matige volken te verenigen in de veronderstelling dat er nu een sterk volk zal ontstaan. Verenig dus een zwak volk met een sterk, waarbij u erop toeziet dat u de zwakke moeder verwijdert.

Maar hoe herkent u een goede moeder? Als het hoogzomer is, dan bent u als imker druk aan het werk voor de winter en het volgende seizoen. U ziet er zorgvuldig op toe dat de volken groeien, mooi aaneengesloten broed maken en nectar halen als het mooi weer is. Als dat niet zo is, dan heeft het weinig zin om met zo'n volk door te gaan. Verwijder de moeder en verenig het volk. Natuurlijk vereist het kennis en ervaring om de kwaliteit van een volk te beoordelen. Ook daarvoor bent u lid van een afdeling en beschikt u als het even kan over een mentor.

Imkeren is improviseren, ter plaatse beslissen. Een imker die op weg is naar zijn bijen, heeft geen idee wat die zal aantreffen. Dus is het voor u nu zaak om veel te zien, mee te maken, te leren en te ervaren. Dit is de tijd.

Herman Radstake (r) onderwijst twee beginners op de bijenstal.

Voor de beginner is het voorlopig te hoog gegrepen, maar de ouwe rot zal op grond van het gedrag van de bijen vaak al kunnen beoordelen of er al dan geen jonge leggende moeder aanwezig is: als de bijen gedecideerd af- en aanvliegen met stuifmeel en ze liggen mooi vast op de raten, dan kijken we het nog even aan. Misschien heeft het volk redenen gehad om de bruidsvlucht uit te stellen of misschien was de bruidsvlucht nog maar zeer kort geleden. Ook het omgekeerde, moederloosheid, is meestal aardig te beoordelen zonder grondige inspectie van de raten. Vaak 'huilen' de bijen dan en lopen ze massaal van de raten af om zich aan de kastwanden vast te klampen, of je treft zeer veel darren aan in de kast.

Wat zullen we de beginners adviseren als er geen eitjes zijn? Of wat zullen we ze meegeven voor als ze even geen leraar bij de hand hebben? Laten we net als met de 'veger' kiezen voor de eenvoudigste en begrijpelijkste optie: de moedercheck met een raampje eitjes en larfjes uit een andere kast. Dat kan immers nooit kwaad. Is er een moeder aanwezig, dan gebeurt er niets. Dan zal het broed gewoon verzorgd worden en uitlopen. Is er geen moeder aanwezig, dan zal het volk redcellen maken. Een ander voordeel is dat de beginner op deze manier eenvoudig voorkomt dat er werksters darrenbroedig worden bij aanhoudende moederloosheid.

Alternatieven

Wat het invoeren van een leggende moeder betreft, zal het blijven bij een demonstratie. Een beginner is nog veel te onhandig om een moertje in een kooitje te krijgen, met alle respect. Durft u zelf eigenlijk wel een moertje tussen duim en wijsvinger op te pakken, zonder angst dat u haar beschadigt? Demonstreer desnoods de werking van zo'n glazen pijpje, het 'bijenvangglas' of een 'vangclip'. Alleen worden ingevoerde moeren niet altijd geaccepteerd, wat het voor de beginner weer nodeloos ingewikkeld maakt: die zullen verdwalen in de gevolgen en bijbehorende ingrepen. Het verenigen van twee volken, door ze op elkaar te stapelen met een geperforeerd vel krantenpapier tussen de beide bakken, is voor beginners een goede methode, want uitvoerbaar, begrijpelijk, overzichtelijk en gegarandeerd succesvol. Neem een rol tape mee, om het krantenpapier op zijn plaats te houden als het waait. Vaak heeft u deze methode bij de voorjaarsinspectie al gedemonstreerd. Toen had u de krant evengoed kunnen weglaten trouwens; niet iedereen blijkt dat te weten. ●